

SCURT COMENTARIU DESPRE RELIGIOZITATEA SAU NERELIGIOZITATEA LUI CONSTANTIN CEL MARE

Autor: Alexandra Popa | 5 ianuarie 2022

Istoria ne oferă de foarte multe ori personaje interesante, care au jucat un rol important în destinul umanității. Ele ies din tiparele obișnuite, din rândul populației autohtone, prin acțiunile pe care le-au întreprins și care s-au revărsat asupra celorlalți. Un astfel de protagonist a fost fără îndoială Constantin Cel Mare. Totuși, la fel cum se întâmplă destul de frecvent, informațiile despre acest *pontifex maximus* sunt destul de ambigue și, pe alocuri, contradictorii. Relatările accesibile astăzi publicului au fost preluate de scriitorii moderni din cronicile bizantine. Ei nu au ajuns însă niciodată la o conciliere în privința imaginii lui Constantin. Cea mai arzătoare întrebare care i-a măcinat pe aceștia a fost legată de religiozitatea împăratului.

Pe de o parte, unii au considerat că a sa convertire la creștinism nu a fost decât un instrument de legitimare a puterii politice, o precauție a conducătorului în vederea îndeplinirii scopului său de a construi o *monarhie universală*. În acest sens, Constantin nu ar fi fost decât un *principe* înzestrat cu adevărate calități de lider și o intuiție politică extraordinară. Opinia aceasta este susținută și de menținerea păgânismului în Imperiu, concomitent cu religia creștină. Asemeni unui Bonaparte, Constantin ar fi sesizat necesitatea de a menține cele două manifestări religioase pentru a proteja echilibrul și ordinea socială. Astfel, el nu ar fi fost nici pe departe un *om religios*, ci chiar la polul opus, un suveran *nereligios*. Constantin ar fi anticipat marea forță a religiei creștine și s-ar fi folosit de aceasta pentru a-și îndeplini aspirațiile politice.

Pe de altă parte, sunt cei care consideră că el a fost un *homo religiosus* în adevăratul sens al cuvântului. În acest sens, rațiunea politică ar fi fost înlocuită de o convingere reală. Onestitatea și credința în deism l-ar fi determinat pe acesta să adopte valorile creștine. De asemenea, această concepție este susținută și de datele statistice, prin care s-a ajuns la concluzia că populația creștină echivala doar cu 10% din Imperiu. Prin

urmare, motivele și justificările politice devin secundare, mai ales dacă e să luăm în considerare și inteligența împăratului. La fel de cunoscute sunt și legendele despre revelația creștină pe care acesta ar fi avut-o. Într-o seară, se spune că împăratul ar fi avut un vis, în care Iisus l-ar fi îndemnat să confecționeze un steag cu o imagine a crucii, acel *laborum* care mai târziu va deveni steagul Imperiului Bizantin. Totodată, în lupta împotriva lui Maxentius, este prezentat un episod interesant, în care pe cer ar fi apărut o cruce luminoasă, moment în care Constantin, copleșit de frumusețea priveliștii, ar fi ales calea creștinismului. Desigur, acestea sunt în mare măsură speculații și încercări ale unor istorici de a-și demonstra punctele de vedere, în lipsa unor cronici sau documentații care să poată fi verificate.

Este adevărat totuși că, în toată perioada domniei sale, cultul zeului persan Mithra s-a menținut, iar Constantin a fost un adept convins al *cultului soarelui*. Însă, mai mult decât orice, meritul său a constat în acceptarea creștinilor și introducerea principiului *toleranței și a libertății religioase*. Atunci a fost momentul în care creștinii au încetat să mai fie persecutați, iar întâlnirile secrete din catacombe au fost înlocuite de slujbe și ceremonii libere. În această direcție, un eveniment important a fost reprezentat de *Edictul de la Mediolanum*. Prin acesta, creștinismul a primit aprobarea de a coexista cu celelalte credințe din Imperiu, bisericile și edificiile confiscate anterior au fost eliberate, iar creștinii se puteau bucura din plin de o nouă indulgență politică și religioasă.

Așadar, acest decret între Constantin și Licinius sugerează că, indiferent de tabără, părerile istoricilor ar trebui să fie mult mai nuanțate. A se vorbi despre *victoria* creștinismului în timpul lui Constantin ar fi imatur, întrucât păgânismul a continuat să existe și să se manifeste. Nu a existat niciun moment în care vreun document sau dispoziție să fi proclamat superioritatea creștinismului în defavoarea religiei păgâne. Ambele manifestări religioase au avut drepturi egale, iar considerentele pentru care Constantin ar fi hotărât acest lucru nu rămân decât la rangul de ipoteze dificil de verificat.

Imagine: Wikimedia Commons